

BİRLEŞMEDE İŞÇİLİK ALACAKLARINDAN DOLAYI ORTAKLARIN ŞAHSİ SORUMLULUĞU

Aslıhan KAYIK AYDINALP¹

ÖZET

Şirketler, dünya ekonomisinde meydana gelen gelişmeler karşısında rekabet edebilme güçlerini artırabilmek adına elde ettikleri kârı sermayeye çevirme ya da diğer şirketlerle birleşerek sermayelerini artırma yolunu kullanmışlardır. Böylece daha büyük sermaye ile rekabet piyasasında var olabilmek savaşında daha güçlü hale gelmişlerdir. Bu gibi ekonomik sebeplerle meydana gelen birleşmenin iş hukukuna etkisi ise işçi, işveren ve işyerini ilgilendirdiği noktada kendini göstermektedir.

Yapısal değişiklik, bir hukuki işlem aracılığıyla şirketlerin birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye uğramasıdır. Türk hukukunda yapısal değişiklik türleri 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) m. 134 ila 194 arasında düzenlenmiştir. Yapısal değişikliklerin iş ilişkileri üzerindeki etkisi ise bölünmeye ilişkin kısımda yer alan m. 178’de düzenlenmiştir². Bu düzenleme bölünmeye ilişkin kısım içinde yer almakla birlikte, birleşmenin iş ilişkilerine etkisine ilişkin hükümde atıf aldığından, birleşmede de uygulanma imkânı bulunmaktadır. Dolayısıyla çalışma konumuzu oluşturan birleşme halinde işçilik alacaklarından şahsi sorumlu ortaklar incelenirken, TTK m. 178 esas alınacaktır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı, aslihan kayikaydinalp@gmail.com, (ORCID: 0000-0003-3146-4636).

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 11.05.2020

Yayınlanmasının Uygun Görüldüğü Tarih: 14.05.2020

² İşyeri devrinin yapısal değişiklikten kaynaklanması halinde TTK m. 178 uygulanacak, hüküm bulunmayan hallerde ise işyeri devirlerine ilişkin genel hüküm niteliğindeki İşK. m. 6 boşluk doldurucu etkiye sahip olacaktır. İşyeri devri hakkında detaylı bilgi için bkz. ÖZKARACA, Ercüment, **İşyeri Devrinin İş Sözleşmelerine Etkisi ve İşverenlerin Hukuki Sorumluluğu**, İstanbul 2008 (İşyeri Devri); ÖZKARACA, Ercüment, “Şirketlerin Birleşmesi, Bölünmesi ve Tür Değiştirmesinin İş Hukuku’na Etkileri”, **Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İş Hukukunda Güncel Sorunlar (2) Seminer**, İstanbul 2012, s. 115 (Birleşme Bölünme ve Tür Değiştirme); ALP, Mustafa, “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Bölünme, Birleşme ve Tür Değiştirmenin İş İlişkilerine Etkisi (TTK 178; 158; 190)”, **Çalışma ve Toplum Ekonomi ve Hukuk Dergisi**, 2012/1 (32), s. 58; ÇELİK, Nuri/ CANIKLIOĞLU, Nurşen/ CANBOLAT, Talat, **İş Hukuku Dersleri**, İstanbul 2017, s. 147; SÜZEK, Sarper, “İşyeri Devri ve Hukuki Sonuçları”, **Prof. Dr. M. Polat SOYER’ e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 15, Özel Sayı (I), İzmir 2014, s. 327; KAYIK AYDINALP, Aslıhan, **İş Hukuku Açısından Ticaret Şirketlerinde Yapısal Değişiklikler**, İstanbul 2017; GÜNDOĞDU, Gökmen/ KAPLAN, Hasan Ali, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nda Bölünmenin İş İlişkilerine Etkisi”, **İş Dünyası ve Hukuk, Prof. Dr. Tankut Centel’ e Armağan**, İstanbul 2011, s. 1010, 1015.

Anahtar Kelimeler: Birleşme, yapısal değişiklik, işçilik alacakları, ortakların şahsi sorumluluğu.

SHAREHOLDERS' PERSONAL RESPONSIBILITIES DUE TO DEBT OF EMPLOYEES IN MERGER

ABSTRACT

Companies have used the way to turn their profit into capital to increase their competitiveness in the face of the developments in the world economy, or to increase their capital by merging with other companies. Thus, they have become stronger in the fight to exist in the competitive market with larger capital. On the other hand, the effect of the merger that occurs due to such economic reasons on the business law shows itself at the point where it concerns the employees, employers and the establishment.

Structural change is when companies undergo a merger, division and change of type through a legal process. Types of structural changes in Turkish Law No. 6102 Turkish Commercial Code, it is arranged from 134 to 194. The effect of structural changes on employment relations is in the section in art. 178. Although this regulation is a provision in the section on division, it also has the opportunity to be applied in the merger as it refers to the effect of merger on employment relations. Therefore, while the partners responsible for the labor receivables in the case of the merger that constitutes our working position are examined, art. 178 will be based on.

Keywords: Merger, structural change, debt of employees, shareholders' personal responsibility.

I. BİRLEŞME A. TANIM

Yapısal değişiklikler arasında yer alan birleşme, kanunda düzenleme olarak ilk sırada yer almaktadır. TTK m. 136'dan yola çıkıldığında birleşme; devrolunan şirketin malvarlığı karşılığında, bir değişim oranına göre devralan şirketin paylarının, devrolunan şirketin ortaklarınca kendiliğinden iktisap edilmesi ile gerçekleşen durum olarak tanımlanabilir³. Diğer bir ifade ile birden fazla bağımsız

³ İPEKEL KAYALI, Ferna, **Türk Ticaret Kanunu' na Göre Birleşmeler**, İstanbul 2014, s. 10; PULAŞLI, Hasan, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Şirketler Hukuku Şerhi**, Cilt I, Ankara 2011, § 7, s. 111; TEKİNALP, Ünal, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 4. Bası, İstanbul 2015, § 24, s. 680; KOCAER, Şenol, **Şirket Yeniden Yapılandırılmaları**, Ankara 2015, s. 57; BİLGİLİ, Fatih/ DEMİRKAPI, Ertan, **Şirketler Hukuku Dersleri**, Bursa 2013, s. 60; ŞENER, Oruç Hami, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, Ankara 2013, s. 122; TEKİNSOY, Barış, "Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesinden Doğan Kanunlar İhtilafında Kurumsal Sorunlar", **BATİDER**, Cilt XXIX, Sayı 2, Yıl 2013, s. 172; PULAŞLI, Hasan, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Birleşmenin Temel Nitelikleri", **Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ' ye ARMAĞAN**, II. Cilt, İstanbul 2009, 1332; SENYEN KAPLAN, Emine Tuncay, "İşyeri Devrinin, Türk Ticaret Kanunu m. 178 ve İş Kanunu m.6

şirketin, bir bütün olarak tek bir tüzel kişi çatısı altında bir araya gelmesi durumunda, şirket birleşmesi söz konusu olmaktadır.

B. TÜRLERİ

1. Devralma, Katılma Yolu ile Birleşme

Devralma yoluyla birleşmede bir veya birden fazla şirket, tüm aktif ve pasifiyle birlikte başka bir şirket tarafından devralınmaktadır⁴. Devrolunan şirketin veya ticari işletmenin malvarlığı karşılığında, bir değişim oranı uyarınca devralan şirketin ortaklık paylarının, devrolunan şirketin veya ticari işletmenin ortaklarınca kendiliğinden iktisabı mevcuttur. Birleşme ile birlikte devrolunan şirket tasfiye olmaksızın sona ermekte ve tüzelkişiliğini kaybetmektedir⁵. Yeni kuruluş yolu ile birleşmenin aksine burada yeni bir şirketin kurulması söz konusu değildir. Zira devralan şirket zaten mevcuttur. Bu nedenle devralan şirket tüzelkişiliğini devam ettirmekte olup sadece iktisadi yapısı değişikliğe uğramaktadır. Kollektif şirketin var olan bir anonim şirket tarafından devralınması bu duruma örnek olarak verilebilir⁶.

Hükümleri Çerçevesinde İş İlişkilerine Etkisi”, **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Mart 2013, Yıl 8, Sayı 29, s. 26; YILDIRIM, Ali Haydar/ KOLOTOĞLU, Olcay, **Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluşu, Tasfiyesi, Birleşmesi, Devri, Nevi Değişikliği, Bölünme ve Hisse Değişikliği**, Ankara 2003, 199.

⁴ BAHTİYAR, Mehmet, **Ortaklıklar Hukuku**, Yeni TTK’ya Göre Yazılmış 7. Bası, İstanbul 2012, s. 50; DOĞRUSÖZ, Hanife, “Ticaret Ortaklıklarının Birleşme ve Nev’i Değiştirmelerinin Ferdi ve Toplu İş Hukuku Bakımından Temel Sonuçları”, **Doç. Dr. Mehmet Somer’e Armağan**, İstanbul 2006, s. 602; PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, § 7, s. 115; BİLGİLİ/ DEMİRKAPI, s. 61; TEKİNALP, § 24, s. 681; ALTAŞ, Soner, **Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketler**, 3. Baskı, Ankara 2012, s. 749; İPEKEL KAYALI, s. 84; KOCAER, s. 57; ŞENEL, s. 122; KÖSEOĞLU, Ali Cengiz, **İşyerinin Kapanmasının İş Sözleşmelerine Etkisi**, İstanbul 2004, s. 68; SENYEN KAPLAN, s. 26; POROY, Reha / TEKİNALP, Ünal/ ÇAMOĞLU, Ersin, **Ortaklıklar Hukuku I**, Güncelleştirilmiş 13. Bası, İstanbul 2014, s.104.

⁵ ÖZKARACA, İşyeri Devri, s. 116; Konuya ilişkin bir yargı kararı için bkz. “...TTK’nın 451 ve 452. maddelerinde düzenlenen birleşme ve devralma suretiyle tasfiyesiz ifisah hükümlerinde; bir ticaret şirketi başka bir şirket tarafından devralınırsa (TTK m. 451) eski şirketin tüzel kişiliği sona erer. Keza, bir ticari şirketin diğer bir ticari şirketle birleşmesi halinde de birleşen şirketin hükmi şahsiyeti sona erer. Tüzel kişiliğin son bulması ile artık eski tüzel kişinin (ölü bir şahıs gibi) taraf ehliyetinin de son bulunduğu kabulü gerekir...”, Y. 12. HD., 28.03.2005, E. 2005/2492, 2005/6435, <http://www.hukuklink.com/>, E.T. 28.4.2020.

⁶ PORTMANN, Wolfgang / STOCKLI, Jean-Fritz, **Schweizerisches Arbeitsrecht**, 3. Vollständig überarbeitete Auflage, Zürich/St. Gallen 2013, Kapital 6, Rn. 627; GAUL, Björn, **Der Arbeitsrecht der Betriebs- und Unternehmensspaltung, Gestaltung von Betriebsübergang Outsourcing Umwandlung**, Köln 2002, § 3, Rn. 9; BAUEN, Marc / JEGHER, Gion/ WENGER, Boris / ZEN RUFFİNEN, Marie-N, **Merger Law, Loi sur la fusion, Fusionsgesetz, Legge sulla fusione**, 1. Auflage, 2005 Zürich, s. 248; BOECKEN, Winfried, **Unternehmens- umwandlungen und Arbeitsrecht**, aus Verlag Dr. Otto Schmidt, Köln 1996, Rn. 10, s. 11; AHRENDT, Martina/ KOCH, Ulrich, **Umwandlung und Betriebsübergang, Arbeitsrechts-Handbuch**, 16. Neu bearbeitete Auflage, aus C.H.Beck, München 2015, § 116, Rn. 14; KRADOLFER, Dean Andreas, “Der Betriebsübergang Auswirkungen auf das Individualarbeitsverhältnis, eine arbeitsrechtliche Abhandlung unter Berücksichtigung des gesellschaftsrechtlichen und des erbrechtlichen Betriebsübergang”, Volume 28, Zürich 2008, § 2, s. 5; JOOST, Detlev, “Rechte und Pflichten bei Betriebsübergang”, § 324, Rn. 14, Marcus Lutter/ Martin Winter (Ed), **Umwandlungsgesetz**

2. Yeni Kuruluş Yoluyla Birleşme

Yeni kuruluş yoluyla birleşme, şirketlerin önceden mevcut olmayan yeni bir şirket içinde bir araya gelmeleri olarak ifade edilmiştir⁷. Bu birleşme türünde birleşmeye katılan şirketler bütün aktif ve pasifleriyle, külli halefiyet yolu ile yeni kurulan şirkete tasfiye olmaksızın geçerler⁸. Yani yeni kuruluş yolu ile birleşmede yeni kurulan şirketin malvarlığı sona eren şirketlerin malvarlığı değerlerinden oluşmaktadır. Birleşmenin tamamlanması ile birleşen şirketler tüzel kişiliklerini kaybederler ve bunların yerine yeni kurulmuş şirket geçer⁹.

II. YAPISAL DEĞİŞİKLİK HALLERİNDE GENEL OLARAK İŞÇİLİK ALACAKLARININ KORUNMASI

İşverenin borçlu olduğu kimseleri, işçiler ve işçiler dışında kalan üçüncü kişi olarak nitelendirebileceğimiz diğer alacaklılar oluşturmaktadır. Diğer alacaklılara örnek olarak işverenin hammadde satın aldığı, ihracat yaptığı ya da işyerinin mülkiyetine sahip kişiler verilebilir. Yapısal değişiklik hallerinde, özellikle devreden işverenin ortadan kalktığı durumlarda, mevcut borçlar açısından borçlu

Kommentar, Band II, §§135-325, aus Verlag Dr. Otto Schmidt, 4. Neu bearbeitete und erweiterte Auflage, Köln 2009; İPEKEL KAYALI, s. 84; GLANZMANN, Lukas, **Umstrukturierungen, Eine systematische Darstellung des schweizerischen Fusionsgesetzes**, 3. Überarbeitete und erweiterte Auflage, Stämpfli Verlag AG, Bern 2014, § 5, Rn. 54; BAUER, Christoph, **Parteiwechsel im Vertrag Vertragsübertragung und Vertragsübergang**, Unter besonderer Berücksichtigung des allgemeinen Vertragsrechts und des Fusionsgesetzes, 2010 Zürich, Teil IV, Rn. 477; WINKLER, Michael, **Unternehmensumwandlungen und ihre Auswirkungen auf Arbeitsverträge**, Zürich 2001, § 3, s. 8; GLANZMANN, Lukas/ DRUEY, Nicolas Jean/ JUST DRUEY, Eva, **Gesellschafts- und Handelsrecht**, 11. Auflage, Zürich 2015, § 21, Rn. 19; PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, § 7, s. 115; BİLGİLİ/ DEMİRKAPI, s. 61; TEKİNALP, s. 681; ALTAŞ, s. 749; İPEKEL KAYALI, s. 84; KOCAER, s. 57; ŞENER, s. 122.

⁷ PORTMANN/ STOCKLI, § 6, Rn. 626; GLANZMANN, Gesellschafts- und Handelsrecht, § 21, Rn. 3; KRADOLFER, § 2, s. 5; Vogel/ Heiz/ Behnisch/ Sieber, FusG Kommentar, Art. 29, Rn. 33; WINKLER, § 3, s. 7; Kasper, Teil 3, Rn. 249; GLANZMANN, Umstrukturierungen, § 5, Rn. 49; GAUL, § 3, Rn. 9; BOECKEN, Rn. 9, s. 11; AHRENDT/ KOCH, § 116, Rn. 14; BAECK, Ulrich/ HAUßMANN, Katrin, "Betriebsinhaberwechsel Arbeitgeberwechsel", Klemens Dörner/ Stefan Luczak/ Martin Wildschütz/ Ulrich Baeck/ Axel Hoß (Ed), **Handbuch des Fachanwalts Arbeitsrecht**, 12. Auflage, Luchterhanf Verlag, 2015 Köln, Kapitel 3, Rn. 4001; PREIS, Ulrich, **Arbeitsrecht Individualarbeitsrecht Lehrbuch für Studium und Praxis**, Köln, 2012, s. 1012; BACHNER, Michael/ KÖSTLER, Roland/ MATTHIESSEN, Volker/ TRITTIN, Wolfgang, **Arbeitsrecht bei Unternehmensumwandlung und Betriebsübergang**, 4. Auflage, Baden-Baden 2012, Prg 6, Rn. 48, s. 339; DOĞRUSÖZ, s. 599; BAHTİYAR, s. 50,51; PULAŞLI, Birleşmenin Temel Nitelikleri, s. 1332; KÖSEOĞLU, s. 68; POROY/ TEKİNALP/ ÇAMOĞLU, s.102; KAPLAN SENYEN, s. 26.

⁸ KÖSEOĞLU, İşyerinin Kapanması, s. 68; ÖZKARACA, Birleşme Bölünme ve Tür Değiştirme, s. 116.

⁹ GLANZMANN, Umstrukturierungen, § 5, Rn. 51; PORTMANN/ STOCKLI, Kapital 6, Rn. 627; WINKLER, § 3, s. 8; JOOST, Rn. 14; BAUER, Teil IV, Rn. 477; İPEKEL KAYALI, s. 98; AHRENDT/ KOCH, § 116, Rn. 14; BOECKEN, Rn. 10, s. 11; GAUL, § 3, Rn. 9; KRADOLFER, § 2, s. 5; BAUER/ JEGHER/ WENGER/ ZEN RUFFINEN, s. 248; İPEKEL KAYALI, s. 97; PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi, § 7, s. 116; TEKİNALP, § 24, s. 681; ALTAŞ, s. 749; BİLGİLİ/ DEMİRKAPI, s. 61; KOCAER, s. 57; ŞENER, s. 122; BAHTİYAR, s.51; PULAŞLI, Birleşmenin Temel Nitelikleri, s. 1332; SENYEN KAPLAN, s. 26.

ortadan kalkmakta, borçlardan sorumlu başka bir işveren devreye girmektedir¹⁰. Devralan işverenin ekonomik durumu göz önüne alındığında alacaklıların korunması büyük önem arz etmektedir¹¹. Zira böyle bir durumda işverenin ödeme gücünün kötüleşmesi söz konusu olabilir ya da devreden işverenin sona ermesi halinde, alacaklılar muhatap bulamayabilirler. Bu ve benzeri durumları gözeterek kanun koyucu alacaklıların, özelde işçilerin maruz kalabilecekleri olumsuzlukları gidermek adına koruyucu hükümler getirmiştir. Bunları şu şekilde saymak mümkündür; iş ilişkilerinin devri, işçilik alacaklarının teminat altına alınmasını isteme hakkı, işçilik alacakları nedeniyle şirket ortaklarının şahsi sorumluluğu, şirketlerin müteselsil sorumluluğu. İşçilik alacaklarını korumaya yönelik bu araçlar arasında çalışma konumuzu işçilik alacakları nedeniyle şirket ortaklarının şahsi sorumluluğu oluşturmaktadır.

Yapısal değişikliğin gerçekleşmesi durumunda, iş ilişkilerine ilişkin temel düzenleme olan TTK m. 178, sorumluluk ile ilgili farklı hükümlere yer vermiş olmakla birlikte bu hükümleri detaylandırmamıştır. Bu nedenle konu detaylandırılırken mehz İsviçre Birleşme Kanunu (İBirK) hükümleri ile bölünme, birleşme ve tür değiştirme kapsamında düzenlenen diğer alacaklıların korunmasına yönelik hükümlerinden faydalanılacaktır.

III. İŞÇİLİK ALACAKLARINDAN ŞİRKET ORTAKLARININ ŞAHSİ SORUMLULUĞU

A. GENEL OLARAK

İşçilik alacaklarından dolayı ortakların şahsi sorumluluğu¹², TTK m. 178/f. 6'da düzenlenmiştir. Buna göre; *“Devreden şirketin bölünmeden önce şirket borçlarından dolayı sorumlu olan ortakları, hizmet sözleşmesinden doğan ve intikal gününe kadar muaccel olan borçlarla, hizmet sözleşmesi normal olarak sona ermiş olsaydı muaccel hâle gelecek olan veya işçinin itirazı sebebiyle hizmet sözleşmesinin sona erdiği ana kadar doğacak olan borçlardan müteselsilen sorumlu olmakta devam ederler.”*. Sorumluluğun kapsamı farklılıklar olmakla

¹⁰ İPEKEL KAYALI, s. 309.

¹¹ Birleşme halinde alacaklıların korunmasına ilişkin Türk Ticaret Kanununun 157. maddesinin gerekçesinde, alacaklıların hangi sebeplerden ötürü korunması gerektiği vurgulanmıştır. Buna göre, *“...İsviçre Kanununun gerekçesinde, çoğu birleşmenin alacaklıların haklarını ihlâl etmeyebileceğine, sonuçta iki veya daha fazla malvarlığının birleşmesiyle alacaklılar için daha güvenceli bir durum oluşabileceğine, alacaklıların korunmasının abartılmaması gerektiğine işaret edilmiştir. 157 nci maddedeki düzenleme, bu anlayışı yansıtmaktadır. Ancak bu gerekçe her birleşme için doğru değildir. Birleşen şirketlerden biri veya bazıları zararda, hatta borca batık ise, finansal durumu güçlü olan şirket zararları kapatıyor demektir. Durum, bu şirketin alacaklıları yönünden önem taşıyabilir....”*; <http://www.ticaretkanunu.net/turk-ticaret-kanunu-madde-gerekceleri-ikinci-kitap-ticaret-sirketlerimadde-124-644/>, E.T. 15.8.2015.

¹² Şirketlerdeki şahsi sorumluluk kural olarak şahıs şirketlerinin ortakları için söz konusudur. Şahsi sorumlu ortak TTK m. 237/f.1 uyarınca kolektif şirket ortağı; TTK m. 317, 325, 565 uyarınca komandit şirketin komandite ortağı; Kooperatifler Kanunu m. 29 uyarınca kooperatif ortağı, olabilir.

birlikte, devreden ve devralan işverenlerin müteselsil sorumluluğuna benzemektedir. Bu haktan sadece devrolunan işyerinin işçileri yararlanacaktır¹³.

Bu maddenin gerekçesi ise bizi İBirk § 49'a götürmektedir. Bölünmeyi düzenleyen § 49' a şirketlerin birleşmesinde denk gelen madde ise § 27' dir. Zaten şahsi sorumluluk hususunda § 49' da § 27/3' e atıf yapmaktadır. Bu madde de tıpkı TTK m. 178/f. 6 gibi devreden şirketin şahsi sorumlu ortaklarının devam eden sorumluluğunu ve bu ortakların hangi borçlardan sorumlu olacağını belirlemektedir. Getirilmiş bu düzenleme ile şahıs şirketleri bakımından müteselsil sorumluluk, uygulama alanı açısından genişletilmiştir¹⁴.

B. SORUMLULUĞUN KAPSAMI

1. Devir Gününe Kadar Muaccel Olan İşçilik Alacakları

Müteselsil sorumluluğa ilişkin maddede sorumluluğun kapsamı ilk olarak, devir gününe kadar muaccel olan işçilik alacaklarıdır. TTK m. 178/f. 6' ya göre bu durum; *"...hizmet sözleşmesinden doğan ve intikal gününe kadar muaccel olan borçlar..."* şeklinde ifade edilmiştir. Mehoz İsviçre Hukukuna bakıldığında da sorumluluğun kapsamını tayin eden ilk durumu, devirden önce muaccel olmuş alacaklar oluşturmaktadır¹⁵. Devreden şirketin birleşmeden önce şahsi sorumlu olan ortakları, hizmet sözleşmesinden doğan ve devir gününe kadar muaccel olmuş işçilik alacaklarından, müteselsilen sorumludurlar¹⁶.

2. İtiraz Hakkının Kullanılması Durumunda

Sorumluluğun kapsamını oluşturan bir diğer sınır ise itiraz hakkının kullanılması durumunda, iş sözleşmesinin sona erdiği ana kadar doğacak borçlardır. Bu durum madde metninde; *"...işçinin itirazı sebebiyle hizmet sözleşmesinin sona erdiği ana kadar doğacak olan borçlardan..."* şeklinde ifade edilmiştir.

Mehaz İsviçre hukukunda da sorumluluğun kapsamını, işçinin itiraz hakkını kullanmasından itibaren yasal bildirim süresi dolana kadar ki süre içinde doğacak borçlar oluşturmaktadır¹⁷. Burada esas olan alacakların doğma zamanı olup, devreden ve devralan işverenlerin müteselsil sorumluluğunda olduğu gibi

¹³ İşçiler dışındaki alacaklılarda yansımaları için bkz. İPEKEL KAYALI, s. 327.

¹⁴ ALP, s. 68.

¹⁵ VISCHER, Frank/ MÜLLER, M. Roland, **Der Arbeitsvertrag**, 4. Auflage, Basel 2014, § 23, Rn. 16; BRÜHWILLER, Jürg, **Einzelarbeitsvertrag, Kommentar zu den Art. 319-343 OR**, 3. Auflage, Basel 2014, Rn. 4; STAEHELIN, Adrian, "Obligationenrecht, Der Arbeitsvertrag Art. 330b-355, Art. 361-362", Jörg Schmid (Hrsg) **Kommentar zum schweizerischen Zivilrecht**, Zürich 2013, Rn. 10.

¹⁶ BRUNNER, Christiane/ BÜHLER, Jean-Michel/ WAEBER, Jean Bernard/ BRUCHEZ, Christian, **Kommentar zum Arbeitsvertragsrecht**, 3. Auflage, Basel 2005, s. 193.

¹⁷ BRUNNER/ BÜHLER/ WAEBER/ BRUCHEZ, **Kommentar zum Arbeitsvertragsrecht**, Art. 333, s. 193; BRÜHWILER, **Einzelarbeitsvertrag**, Art. § 333, Rn. 4.

muacceliyet zamanı değildir¹⁸. Burada sorumluluğun zaman açısından sınırını, yasal bildirim süresinin sona erme tarihi oluşturmaktadır¹⁹.

Bilindiği üzere itiraz hakkının kullanılması halinde iş ilişkisinin sona erebilmesi için, birleşmenin gerçekleşmesine rağmen yasal bildirim süresi dolmamış ise devralan işveren bünyesinde bu sürenin dolması beklenecektir. Bu süre zarfında gerek devralan işveren gerek işçi, TTK m. 178/f. 2 uyarınca iş sözleşmesini yerine getirmekle yükümlüdür²⁰. Dolayısıyla yasal bildirim süresinin sona ermesine kadar geçecek sürede, yasal bildirim süresinin dolmaması nedeniyle iş ilişkileri devralan işverene devredilmişse, bu süre zarfında devralan işveren bünyesinde doğacak borçlardan da ortakların şahsi sorumluluğu söz konusu olacaktır. Burada önemli olan bu borçların, yasal bildirim süresi içinde doğmuş olmasıdır.

3. İş Sözleşmesinin Normal Olarak Sona Ermesi Durumu

Sorumluluğun son olarak kapsamını iş sözleşmesinin normal olarak sona ereceği tarihe kadar muaccel olacak alacaklar oluşturmaktadır. Sorumluluğun kapsamı açısından çerçevesini çizdiğimiz yukarıdaki iki durum, sorumluluğun kapsamını tayin açısından problem teşkil etmemektedir. Asıl tartışmalı olan, iş sözleşmesinin normal olarak sona ereceği bu kısımdır. Burada tartışma yaratan husus ise iş sözleşmesinin normal olarak sona ermesi ile neyin kastedildiğidir.

Mehaz İsviçre hukukuna bakıldığında, iş ilişkisinin normal olarak sona ereceği yani belirsiz süreli iş sözleşmeleri için yasal ya da akdi bildirim süresinin, belirli süreli iş sözleşmelerinde belirli sürenin dolmasıyla sona erene kadar muaccel olacak alacaklar şahsi sorumluluğun kapsamını belirlemektedir²¹. Bu süre içinde alacağın doğmuş olması önemli olmayıp, önemli olan alacağın muaccel olmasıdır²². Belirsiz süreli iş sözleşmeleri için sorumluluğun sınırını çizen bildirim süresi, yasal bildirim süresi veya akdi olarak bireysel iş sözleşmesi ile ya da toplu iş sözleşmesi ile belirlenmiş olabilir. Bu bildirim süresi, işyeri devri tarihinde bir fesih varmış gibi kabul edilip, devir tarihinden itibaren işlemeye başlar²³. Bildirim süresinin dolması ile de sona erer. Şahsi sorumlu ortakların sorumluluğunun doğabilmesi için, alacağın bu başlama ve bitiş tarihleri arasında

¹⁸ BRÜHWILER, Einzelarbeitsvertrag, Art. § 333, Rn. 4.

¹⁹ BRANDLI, Thomas, **Outsourcing Vertrags-, Arbeits- und Bankrecht**, Wolfgang Wiegand (Hrsg), Stämpfli Verlag AG, Bern 2001, § 13, Rn. 332.

²⁰ STAEHELIN, Art. 333 OR, Rn. 15; BRÜHWILER, Einzelarbeitsvertrag, Art. § 333, Rn. 2; STREIFF/ VON KAENEL/ RUDOLPH, Art. 333, N12; GLANZMANN, Umstrukturierungen, § 39, Rn. 666.

²¹ STAEHELIN, Art. 333 OR, Rn. 10; BRANDTLI, § 13, Rn. 332; BRÜHWILER, Einzelarbeitsvertrag, Art. § 333, Rn. 4; ANDERMATT, Arthur/ BIANCHI, Doris/ BRUCHEZ, Christian/ GABATHULER, Thomas/ HABERLI, Christoph/ ZÜRCHER, Susanne Kuster/ MOLO, Romolo/ RIEGER, Andreas/ RONCORONI, Giacomo/ SCHMID, Peter, **Handbuch um kollektiven Arbeitsrecht**, Basel 2009, § E, Rn. 41.

²² ANDERMATT/ BIANCHI/ BRUCHEZ/ GABATHULER/ HABERLI/ ZÜRCHER/ MOLO/ RIEGER/ RONCORONI/ SCHMID, § E, Rn. 41.

²³ BRUNNER/ BÜHLER/ WAEBER/ BRUCHEZ, Kommentar zum Arbeitsvertragsrecht, Art. 333, s. 193.

muaccel olması gerekmektedir. Kanaatimizce de hükümde “hizmet sözleşmesinin normal olarak sona ereceği” ibaresi ile kastedilen belirsiz süreli iş sözleşmeleri için yasal ya da akdi bildirim süresinin sona ermesi, belirli süreli iş sözleşmeleri için de sözleşme süresinin sona erme tarihidir. Burada belirsiz süreli iş sözleşmeleri için sona ermeyi belirleyen akdi ya da yasal bildirim süresinin başlangıç tarihi önem arz etmektedir. Aksi takdirde, birleşmeden 10 yıl sonra bildirimli fesih ile muaccel olan alacaklar nedeniyle devreden işvereni sorumlu tutmak gibi hakkaniyete uymayan ve ticaret hayatını olumsuz etkileyen durumlar meydana gelebilir. Bu nedenle, belirsiz süreli iş sözleşmeleri için yasal ya da akdi bildirim süresini, İsviçre hukukunda olduğu gibi devir tarihinden itibaren başlatmak gerekecektir. Devir tarihi ile yasal ya da akdi bildirim süresi arasındaki zaman aralığında, alacağın muaccel olması gerekmektedir. Dolayısıyla bu zaman aralığında ya da devirden önce alacağın meydana gelip gelmemesi arasında bir fark bulunmamaktadır. Önemli olan alacak ister devreden işveren ister devralan işveren zamanında doğmuş olsun, bu zaman aralığında alacağın muaccel olmasıdır.

4. Sorumlu Ortaklar

Şirketin birleşmeden önce şirket borçlarından dolayı ikinci derecede şahsen sorumlu olan ortaklarının sorumluluğu, kolektif şirket ortakları ve komandit şirketin komandite ortakları için söz konusudur²⁴. Bu nedenle sermaye şirketlerinin ortaklarının böyle bir sorumluluğu söz konusu olmayacaktır. Aynı zamanda bu sorumluluk birleşmeye katılan yani devreden şirketin şahsi sorumlu ortakları için söz konusu olup, devralan şirketin ortaklarının sorumluluğu yoktur.

5. Hükümün Amacı

Ortakların sorumluluğuna ilişkin bu hüküm sermaye şirketine devrolunan şahıs şirketlerinde, şirket borçlarından ikinci derecede şahsen sorumlu olan ve birleşme sonucunda devralan şirkette, sorumluluk rejimi değişen ortaklara yönelik olarak getirilmiştir²⁵. Sorumluluk rejimindeki bu gibi bir değişiklik, şahsi sorumluluğun sona mı erdiği yoksa devam mı ettiği, devam ediyorsa herhangi bir şarta bağlı olup olmadığı, sorumluluğun devam süresinin ne kadar olduğu sorularına kısmen cevap verir²⁶.

²⁴ KAPLAN SENYEN, s. 29.

²⁵ İPEKEL KAYALI, s. 326, 327.

²⁶ Türk Ticaret Kanununun 178. maddesinin 6. fıkrasında, ortakların şahsi sorumluluğun kapsamı çizilmiş olmasına rağmen, bu hüküm detaylandırılmamıştır. İşçiler dışındaki alacaklılara yönelik, ortakların şahsi sorumluluğunu düzenleyen Türk Ticaret Kanununun 158. maddesinin gerekçesine bakıldığında, “Birinci fıkra, kişisel olarak sorumlu bulunan ortakların bağlı oldukları sorumluluk rejiminden kaynaklanan sorumluluklarının, kanunda öngörülen şartların varlığında birleşmeden sonra da devam edeceği ilkesini koymaktadır. İlke, bir taraftan birleşmenin, mevcut sorumluluğun sona ermesine neden olamayacağı, diğer taraftan da birleşmenin kimseye, bu arada doğal olarak alacaklılara zarar vermemesi, hiç kimsenin birleşmeden, bizatihi birleşmeden başka yarar sağlamaması, aksi halde bunun haksız olacağı şeklindeki, özü adalet olan düşünceye dayanır. Eski sorumluluk rejiminden doğan sorumluluğun kanunen belirlenmiş belli bir süre sonra sona ermesi,

Bu hüküm olmasaydı devralan şirketin şahsi sorumluluğu kabul etmeyen bir hukuki yapıya sahip olması durumunda (örneğin kolektif şirketin anonim şirketle birleşmesi gibi), ortakların şahsi sorumluluğu sona erecekti²⁷.

6. Sorumluluğa İlişkin Süre

Diğer alacaklılar için ortakların şahsi sorumluluğunu düzenleyen TTK m. 158' e bakıldığında, sorumluluğa ilişkin bir süre sınırı getirildiği görülmektedir. TTK m. 158/f. 2' ye göre; “Devrolunan şirketin borçlarından doğan, ortakların kişisel sorumluluğuna ilişkin istemler, birleşme kararının ilanı tarihinden itibaren üç yıl geçince zamanaşımına uğrar. Alacak ilan tarihinden sonra muaccel olursa, zamanaşımı süresi muacceliyet tarihinden itibaren başlar...”. Buradaki üç yıllık sürenin işçilik alacakları için de söz konusu olup olmayacağı sorusu akla gelebilir²⁸. İsviçre hukukunda hâkim görüş, diğer alacaklıların korunmasında olduğu gibi, işçilik alacakları hakkında da şahsi sorumlu ortakların sorumluluğunun, İBirK § 26/f.2' de yer alan üç yıllık süre ile sınırlandırılması gerektiği yönündedir²⁹. Ancak TTK m.158'e denk gelen İBirK § 26'da TTK m.

yani bu sorumluluğun özel bir zamanaşımına tâbi olması da gene aynı adalet düşüncesinin gereğidir. Kanun sorumluluğun devam edebilmesini şarta bağlamıştır. O da devrolunan şirketteki borcun ya birleşme kararının ilânından önce doğmuş olması ya da borcu/borçları doğuran sebeplerin bu tarihten önce oluşmuş bulunmasıdır. Birleşmenin ilânından sonra doğan veya sebebi oluşan borçlarda kişisel sorumlu ortağı sorumlu tutmakta devam etmek ne şirketler ne de sicil hukukuna uyar, üstelik adil de değildir. Hükümdeki “birleşme kararının ilanı” ibaresi ile, Tasarının 154 üncü maddesindeki ilân kastedilmiştir. Sorumluluğu devam ettiren ikinci şart, yani borcun sebebinin birleşme kararının oluşmasından önce doğması şartı, hem sözleşmeden, sebepsiz zenginleşmeden ve vekâletsiz iş görmeden, hem de haksız fiillerden doğan borçlar yönünden geçerlidir. Gerek sözleşme ihlallerinde gerek haksız fiillerde (İBirK'nun gerekçesinden aksi anlamın çıkmasına ve İsviçre'de bazı yazarlarca aksi görüş belirtilmesine rağmen) zararı doğuran fiilin birleşme kararının ilanı tarihinden önce gerçekleşmiş olması yeterlidir; yoksa zararın da bu tarihten önce ortaya çıkması şart değildir. Hüküm kişisel sorumlulukla ilgili olup ek yükümlere, kişisel taahhütlere (kefalet ve garanti gibi) uygulanmaz. Bu sorumluluklar da 158 inci madde uygulanmaksızın devam eder...”, <http://www.ticaretkanunu.net/turk-ticaret-kanunu-madde-gereklere-ikinci-kitap-ticaret-sirketlerimadde-124-644/>, E.T. 15.04.2020; VISCHER, Frank / MARTINI, K.Claudia/ MÜLLER, M.Roland, **Zürcher Kommentar zum Fusionsgesetz**, Frank Vischer (Ed) 2. Auflage, Zürich 2012, Art. 48, Rn. 1; GLANZMANN, Umstrukturierungen, § 21, Rn. 44; VOGEL, Alexander/ HEIZ, Christoph/ BEHNISCH, Urs/ SIEBER, Andrea, **FusG Kommentar**, 2. Auflage, Zürich 2012, Art. 46, Rn. 6; STREIFF/ VON KAENEL7 RUDOLPH, Art. 333, N16; BRÜHWILER, Art. 333, Rn. 6; WINKLER, Prg 7, A, s. 90; GLANZMANN, Umstrukturierungen, § 39, Umstrukturierungen, Rn. 685; KRADOLFER, Der Betriebsübergang, § 9, s. 267; İş ilişkilerinin geçişi hakkında şahsi sorumluluk müessesesinin, tam külli halefiyet ilkesinin geçerli olduğu birleşmelere de yansıtılmasının, şirket birleşmelerini kolaylaştırmayı hedefleyen kanun koyucunun amacı ile örtüşmeyeceği yönündeki eleştiri için bkz. KENDİGELEN, Abuzer, **Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, Değişiklikler İşlenmiş ve Güncellenmiş 2. Bası, İstanbul 2012, s. 147.

²⁸ İşçiler dışındaki alacaklılar için getirilmiş süre 3 yıldır, KENDİGELEN, s. 147.

²⁹ REHBINDER, Manfred/ STOCKLI, Jean-Fritz, “Der Arbeitsvertrag Art. 331-355 und Art. 361-362 OR”, **Berner Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch Das Obligationenrecht**, Heinz Hausheer/ Peter Hans Walter (Ed), Bern 2014, Art. 333, Rn. 16; GLANZMANN, Umstrukturierungen, § 39, Rn. 685.

158/f. 4' de olduğu gibi açık bir şekilde iş ilişkilerine uygulanacak madde belirtilmemiştir. Hâlbuki TTK m. 158/f. 4' de açık bir şekilde iş ilişkilerine m.178'in uygulanacağı vurgulanmıştır. Burada ise işçilik alacaklarından, şahsi sorumlu ortakların sorumluluğuna ilişkin bir süre sınırı getirilmemiştir. İsviçre Hukukunda olduğunun aksine, Türk Hukukunda 3 yıllık süre sınırı getirilmemesi gerektiğini kanaatindeyiz³⁰.

İşçilik alacaklarından ortakların şahsi sorumluluğuna yönelik TTK m. 178/f. 6' da herhangi bir süre sınırlaması yer almadığından, devreden şirketin şahsi sorumlu olan ortakları bu alacaklar ifa edilene kadar, zamanaşımı süresi boyunca müteselsilen sorumlu kalmaya devam edecektir. Diğer bir anlatımla işçilik alacaklarına ilişkin zamanaşımı süreleri, bir nevi şahsi sorumlu ortakların sorumluluk süresini belirleyici nitelikte olacaktır.

SONUÇ

Birleşme birden fazla bağımsız şirketin, bir bütün olarak tek bir tüzel kişi çatısı altında bir araya gelmesi olarak tanımlanabilir. Şirket birleşmeleri işçileri ilgilendirdiği noktada iş hukukunu meşgul eden bir konu haline gelmektedir. Sadece birleşmeye değil diğer yapısal değişiklik türlerine de uygulanan TTK m. 178' de iş ilişkilerinin ve işçilik alacaklarının akıbeti düzenlenmiştir.

İşverenin borçlu olduğu kimseleri, işçiler ve işçiler dışında kalan üçüncü kişi olarak nitelendirebileceğimiz diğer alacaklılar oluşturmaktadır. Birleşmede özellikle devreden işverenin ortadan kalktığı durumlarda, mevcut borçlar açısından borçlu ortadan kalkmakta, borçlardan sorumlu başka bir işveren devreye girmektedir. Devralan işverenin ekonomik durumu göz önüne alındığında alacaklıların korunması büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle kanun koyucu alacaklıların, özelde işçilerin maruz kalabilecekleri olumsuzlukları gidermek adına koruyucu hükümler getirmiştir. Bu hükümlerden biri de birleşmeden önce şirket borçlarından dolayı şahsi sorumlu ortakların, sorumluluğunun devam etmesine ilişkin düzenlemedir.

Birleşmeden önce şirket borçlarından dolayı ikinci derecede şahsen sorumlu ortakların sorumluluğu, kolektif şirket ortakları ve komandit şirketin komandite ortakları için söz konusudur. Bu sorumluluk sermaye şirketine devrolunan şahıs şirketlerinde, şirket borçlarından ikinci derecede şahsen sorumlu olan ve birleşme sonucunda devralan şirkette, sorumluluk rejimi değişen ortaklara yönelik olarak getirilmiştir.

Devreden şirketin birleşmeden önce şirket borçlarından dolayı sorumlu olan ortakları, hizmet sözleşmesinden doğan ve intikal gününe kadar muaccel olan borçlarla, hizmet sözleşmesi normal olarak sona ermiş olsaydı muaccel hâle

³⁰ Ortakların şahsi sorumluluğuna ilişkin işlemlerin, birleşme kararının ilanı tarihinden itibaren üç yıl geçince zamanaşımına uğrayacağına dair görüş hakkında bkz. KAPLAN SENYEN, s. 29.

gelecek olan veya işçinin itirazı sebebiyle hizmet sözleşmesinin sona erdiği ana kadar doğacak olan borçlardan müteselsilen sorumlu olmakta devam ederler.

Ortakların şahsi sorumluluğuna yönelik TTK m. 178/f. 6' da herhangi bir süre sınırlaması yer almadığından, devreden şirketin şahsi sorumlu ortakları bu alacaklar ifa edilene kadar, işçilik alacaklarının zamanaşımı süresi boyunca müteselsilen sorumlu kalmaya devam edecektir.

KAYNAKÇA

AHRENDT, Martina / KOCH, Ulrich, **Umwandlung und Betriebsübergang, Arbeitsrechts-Handbuch**, 16. Neu bearbeitete Auflage, aus C.H.Beck, München 2015.

ALP, Mustafa, “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Bölünme, Birleşme ve Tür Değiştirmenin İş İlişkilerine Etkisi (TTK 178; 158; 190)”, **Çalışma ve Toplum Ekonomi ve Hukuk Dergisi**, 2012/1 (32).

ALTAŞ, Soner, **Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketler**, 3. Baskı, Ankara 2012.

ANDERMATT, Arthur/ BIANCHI, Doris/ BRUCHEZ, Christian/ GABATHULER, Thomas/ HABERLI, Christoph/ ZÜRCHER, Susanne Kuster/ MOLO, Romolo/ RIEGER, Andreas/ RONCORONI, Giacomo/ SCHMID, Peter, **Handbuch um kollektiven Arbeitsrecht**, Basel 2009.

BAECK, Ulrich / HAUßMANN, Katrin, “Betriebsinhaberwechsel Arbeitgeberwechsel”, Klemens Dörner/ Stefan Luczak/ Martin Wildschütz/ Ulrich Baeck/ Axel Hoß (Ed), **Handbuch des Fachanwalts Arbeitsrecht**, 12. Auflage, Luchterhanf Verlag, Köln 2015.

BACHNER, Michael/ KÖSTLER, Roland/ MATTHIESSEN, Volker/ TRITTIN, Wolfgang, **Arbeitsrecht bei Unternehmensumwandlung und Betriebsübergang**, 4. Auflage, Baden-Baden 2012.

BAHTİYAR, Mehmet, **Ortaklıklar Hukuku**, Yeni TTK’ ya Göre Yazılmış 7. Baskı, İstanbul 2012.

BAUEN, Marc / JEGHER, Gion/ WENGER, Boris / ZEN RUFFİNEN, Marie-N, **Merger Law, Loi sur la fusion, Fusionsgesetz, Legge sulla fusione**, 1. Auflage, Zürich 2005.

BAUER, Christoph, **Parteiwechsel im Vertrag Vertragsübertragung und Vertragsübergang**, Unter besonderer Berücksichtigung des allgemeinen Vertragsrechts und des Fusionsgesetzes, 2010 Zürich.

BOECKEN, Winfried, **Unternehmens- umwandlungen und Arbeitsrecht**, aus Verlag Dr. Otto Schmidt, Köln 1996.

BİLGİLİ, Fatih/ DEMİRKAPI, Ertan, **Şirketler Hukuku Dersleri**, Bursa 2013.

BRANDLI, Thomas, **Outsourcing Vertrags-, Arbeits- und Bankrecht**, Wolfgang Wiegand (Hrsg), Stämpfli Verlag AG, Bern 2001.

BRUNNER, Christiane/ BÜHLER, Jean-Michel/ WAEBER, Jean Bernard/ BRUCHEZ, Christian, **Kommentar zum Arbeitsvertragsrecht**, 3. Auflage, Basel 2005.

BRÜHWILLER, Jürg, **Einzelarbeitsvertrag, Kommentar zu den Art. 319-343 OR**, 3. Auflage, Basel 2014.

ÇELİK, Nuri/ CANIKLIOĞLU, Nurşen/ CANBOLAT, Talat, **İş Hukuku Dersleri**, İstanbul 2019.

DOĞRUSÖZ, Hanife, “Ticaret Ortaklıklarının Birleşme ve Nev’i Değiştirmelerinin Ferdi ve Toplu İş Hukuku Bakımından Temel Sonuçları”, **Doç. Dr. Mehmet Somer’e Armağan**, İstanbul 2006.

GAUL, Björn, **Der Arbeitsrecht der Betriebs- und Unternehmensspaltung, Gestaltung von Betriebsübergang Outsourcing Umwandlung**, Köln 2002.

GLANZMANN, Lukas, **Umstrukturierungen, Eine systematische Darstellung des schweizerischen Fusionsgesetzes**, 3. Überarbeitete und erweiterte Auflage, Stämpfli Verlag AG, Bern 2014.

GLANZMANN, Lukas/ DRUEY, Nicolas Jean/ JUST DRUEY, Eva, **Gesellschafts-und Handelsrecht**, 11. Auflage, Zürich 2015.

GÜNDOĞDU, Gökmen/ KAPLAN, Hasan Ali, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nda Bölünmenin İş İlişkilerine Etkisi”, **İş Dünyesi ve Hukuk, Prof. Dr. Tankut Centel’ e Armağan**, İstanbul 2011.

İPEKEL KAYALI, Ferna, **Türk Ticaret Kanunu’ na Göre Birleşmeler**, İstanbul 2014.

JOOST, Detlev, “Rechte und Pflichten bei Betriebsübergang”, § 324, Rn. 14, Marcus Lutter/ Martin Winter (Ed), **Umwandlungsgesetz Kommentar**, Band II, §§135-325, aus Verlag Dr. Otto Schmidt, 4. Neu bearbeitete und erweiterte Auflage, Köln 2009.

KAYIK AYDINALP, Aslıhan, **İş Hukuku Açısından Ticaret Şirketlerinde Yapısal Değişiklikler**, İstanbul 2017.

KENDİGELEN, Abuzer, **Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, Değişiklikler İşlenmiş ve Güncellenmiş 2. Bası, İstanbul 2012.

KOCAER, Şenol, **Şirket Yeniden Yapılandırılmaları**, Ankara 2015.

KÖSEOĞLU, Ali Cengiz, **İşyerinin Kapanmasının İş Sözleşmelerine Etkisi**, İstanbul 2004.

KRADOLFER, Dean Andreas, “Der Betriebsübergang Auswirkungen auf das Individualarbeitsverhältnis, eine arbeitsrechtliche Abhandlung unter Berücksichtigung des gesellschaftsrechtlichen und des erbrechtlichen Betriebsübergang”, Volume 28, Zürich 2008.

ÖZKARACA, Ercüment, **İşyeri Devrinin İş Sözleşmelerine Etkisi ve İşverenlerin Hukuki Sorumluluğu**, İstanbul 2008 (İşyeri Devri).

ÖZKARACA, Ercüment, “Şirketlerin Birleşmesi, Bölünmesi ve Tür Değiştirmesinin İş Hukuku’na Etkileri”, **Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İş Hukukunda Güncel Sorunlar (2) Seminer**, İstanbul 2012 (Birleşme Bölünme ve Tür Değiştirme).

POROY, Reha / TEKİNALP, Ünal/ ÇAMOĞLU, Ersin, **Ortaklıklar Hukuku I**, Güncelleştirilmiş 13. Bası, İstanbul 2014.

PORTMANN, Wolfgang / STOCKLI, Jean-Fritz, **Schweizerisches Arbeitsrecht**, 3. Vollständig überarbeitete Auflage, Zürich/St. Gallen 2013.

PREIS, Ulrich, **Arbeitsrecht Individualarbeitsrecht Lehrbuch für Studium und Praxis**, Köln, 2012.

PULAŞLI, Hasan, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Birleşmenin Temel Nitelikleri”, **Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ’ ye ARMAĞAN**, II. Cilt, İstanbul 2009.

PULAŞLI, Hasan, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Şirketler Hukuku Şerhi**, Cilt I, Ankara 2011.

REHBINDER, Manfred/ STOCKLI, Jean-Fritz, “Der Arbeitsvertrag Art. 331-355 und Art. 361-362 OR”, **Berner Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch Das Obligationenrecht**, Heinz Hausheer/ Peter Hans Walter (Ed), Bern 2014.

SENYEN KAPLAN, Emine Tuncay, “İşyeri Devrinin, Türk Ticaret Kanunu m. 178 ve İş Kanunu m.6 Hükümleri Çerçevesinde İş İlişkilerine Etkisi”, **Sicil İş Hukuku Dergisi**, Mart 2013, Yıl 8, Sayı 29.

SÜZEK, Sarper, “İşyeri Devri ve Hukuki Sonuçları”, **Prof. Dr. M. Polat SOYER’ e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 15, Özel Sayı (I), İzmir 2014.

ŞENER, Oruç Hami, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, Ankara 2013.

TEKİNALP, Ünal, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 4. Bası, İstanbul 2015.

TEKİNSOY, Barış, “Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesinden Doğan Kanunlar İhtilafında Kurumsal Sorunlar”, **BATİDER**, Cilt XXIX, Sayı 2, Yıl 2013.

WINKLER, Michael, **Unternehmensumwandlungen und ihre Auswirkungen auf Arbeitverträge**, Zürich 2001.

VISCHER, Frank / MARTINI, K.Claudia/ MÜLLER, M.Roland, **Zürcher Kommentar zum Fusionsgesetz**, Frank Vischer (Ed) 2. Auflage, Zürich 2012.

VISCHER, Frank/ MÜLLER, M. Roland, **Der Arbeitsvertrag**, 4. Auflage, Basel 2014.

VOGEL, Alexander/ HEIZ, Christoph/ BEHNISCH, Urs/ SIEBER, Andrea, **FusG Kommentar**, 2. Auflage, Zürich 2012.

YILDIRIM, Ali Haydar/ KOLOTOĞLU, Olcay, **Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluşu, Tasfiyesi, Birleşmesi, Devri, Nevi Değişikliği, Bölünme ve Hisse Değişikliği**, Ankara 2003.